

העדה

הע את
אלקן אכד
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו"ה האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון פ"ד - פרשת שלח - שנת תשפ"ב

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

והייתם נקיים:

דורך די מדה
פון 'נקיות'
פארדינט מען
דעם טיטול
'עובד השם'

עמוד ה'

משנת החסידות

פרק ל'
(שיעור נ"ו פרשת וישלח תשנ"ט)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

הוי דן את כל האדם לכף זכות:

התועלת

והטובות למי
שדן את זולתו
תמיד לזכות

א. במה יזכה נער: ע"י גילוי פנימיות של האדם מגלים את זכותו

'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו' שיש לכל אדם תכונות שונות וטבעים שונים | בהיכל הזכות מהפכין אפילו בזכותו של רשע, בהיכל החובה פותחין בחובת כל אדם | ע"י גילוי הפנימיות של האדם ניתן לדון אותו יותר לכף זכות | כל מה שהבית דין הוא יותר גבוה ונעלה יש לו היכולת ביותר לעמוד על נקודת הפנימיות של האדם ולהכריעו לכף זכות | בבית דינו של משיח דנים את הנשמה ולא הגוף וע"כ יצא הכל לכף זכות

ב. וירם קרן משיחו: ע"י מלך המשיח יתגלה הזכות של כל אדם

לעומת בית דינו של משיח יש בית דין של סדום ששם דנים את כל אדם לכף חובה | בכל מקום שמרגישים בו קושי גדול בעבודתו יתברך סימן הוא שדוקא זהו תיקונו בעולם הזה | דוקא מקליפת סדום ששם דנים רק לחובה יצא נשמתו של מלך המשיח שעתיד לדון את כל אדם לכף זכות | הקרבת הקטורת בא לכפר על לשון הרע שעל ידו מוצאים נקודת הזכות אצל כל אדם

ג. מה אנוש כי יזכה: מי שדן את חברו לכף זכות דנים אותו ג"כ לזכות

אברהם אבינו הפך בזכותו של לוט ודן אותו לכף זכות ועי"ז ניצל מהפיכת סדום | אברהם המשיך זכותו של אחיו הרן ללוט בנו | כאשר האדם דן את חברו לכף זכות עי"ז הוא מעורר עליו רחמים שידונו אותו ג"כ בהיכל הזכות | אבן הבותן לאדם לדעת את מצבו הרוחני - כפי שהוא דן את חברו | ע"י מה שדנים את בני אדם לכף זכות זוכים לאור הגנוז לצדיקים שהם בעלי זכות

א.

במה יזכה נער: ע"י גילוי פנימיות של האדם מגלים את זכותו

'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו' שיש לכל אדם תכונות שונות וטבעים שונים | בהיכל הזכות מהפכין אפילו בזכותו של רשע, בהיכל החובה פותחין בחובת כל אדם | ע"י גילוי הפנימיות של האדם ניתן לדון אותו יותר לכף זכות | כל מה שהבית דין הוא יותר גבוה ונעלה יש לו היכולת ביותר לעמוד על נקודת הפנימיות של האדם ולהכריעו לכף זכות | בבית דינו של משיח דנים את הנשמה ולא הגוף וע"כ יצא הכל לכף זכות

הנ"ל: אם כן בזה יוכל כל אדם לידע את עצמו ומדריגתו אם הוא דן את כל אדם לזכות, אזי הוא בקדושה, ששם היכל זכות על שם כך שפותחין בזכות כל אחד, ואם הוא דן את כל אדם לחוב, אזי הוא בקליפה ששם היכל החוב שדנין האדם לחוב, ובה כתבתי במקום אחר 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו'.

ע"י התבוננות בפנימיות נפש האדם ניתן לדון אותו יותר לכף זכות

ומבואר מזה שישנם כמה בתי דינים בבי"ד של מעלה, שיש מהם הנוטים יותר לכף זכות, ויש הנוטים יותר לכף חובה, והביאור בזה הוא כי כאשר דנים את האדם על פי חיצוניות הדברים עלולים להכריע את דינו לכף חובה, כי על פניו נראה שהוא חייב, אכן בהתבוננות עמוקה בפנימיות נפשו של איש ישראל ימצאו את הנקודה שהיא טהורה וזכה וע"י ניתן להכריע את הדין לכף זכות, וככל שהבי"ד נשגב ונעלה יותר

החיים שיש לחבירו, ותמיד צריך לחשוב שאם היה במצב דומה לחבירו לא היה יכול אף הוא להתגבר על יצרו, ונבוא להרחיב קצת פנימיות הענין של לדון את חברו לכף זכות.

בהיכל הזכות מהפכין אפילו בזכותו של רשע ואילו בהיכל החובה פותחין בחובת כל אדם

והנה בספה"ק כתונת פסים (פרשת מצורע ד"ה עוד י"ל צדיקים) מביא את דברי הוזה"ק בשער ההיכלות (ח"ב דף רנא.) שישנו היכל זכות בצד הקדושה ולעומת זה יש בצד הקליפה היכל חובה, וההפרש שיש בין זה לזה, כי בהיכל הזכות כשדנין את האדם שם הכל פותחין ומהפכין לזכות ואפילו בדין של רשע, לעומת זאת בהיכל החובה הכל פותחין בחובה וכו' יעוין שם. [ומוסיף על כך בספה"ק

לכל אדם תכונות ותנאי חיים שונים ולכן לעולם לא ניתן לדון את האחר

כתב התניא (בפרק ל'): 'עוד זאת ישם אל לבו לקיים מאמר רז"ל (אבות פ"ד מ"ז) 'והוי שפל רוח בפני כל האדם'. והוי באמת לאמיתו בפני כל האדם ממש, אפילו בפני קל שבקלים. והיינו על פי מאמר רז"ל (שם פ"ב מ"ד) 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו'. כי 'מקומו' גורם לו לחטוא, להיות פרנסתו לילך בשוק כל היום ולהיות מיושבי קרנות, ועיניו רואות כל התאוות, והעין רואה והלב חומד ויצרו בוער כ'תגור בוערה מאופה' (הושע ז, ד), כמ"ש בהושע (שם ו) 'הוא בוער כאש להבה וגו''. מה שאין כן מי שהולך בשוק מעט ורוב היום יושב בביתו, וגם אם הולך כל היום בשוק יכול להיות שאינו מחומם כל כך בטבעו, כי אין היצר שוה בכל נפש'.

והיינו כי כל אדם יש לו טבעים שונים ותכונות שונות, וכמו כן תנאי חיייו של כל אדם שונים, ולכן אין לשום אדם לדון את חברו ולהתגאות עליו, כי אין לו את הטבעים ותנאי

פטרון הגליון - סיון

הרב החסיד המופלג והמפורא
מוה"ר יצחק הלוי לאנדערער הי"ו
לע"נ אביו הרה"ח ר' דוב ב"ר זאב צבי הלוי ע"ה
נלב"ע א' סיון תשנ"ט לפ"ק

יש לו את היכולת להתבונן בעומק עד הנקודה הפנימית ביותר שבאמצעותה ניתן להכריע את הכף לזכות.

גם כאשר בי"ד מכריעים את דין האדם לחובה הקב"ה מוצא נקודת זכות עליו

זהו מה שביקש דוד המלך (תהלים יז, ב) 'מלפניך משפט יצא עיניך תחזינה מישרים', דהיינו שהקב"ה בעצמו ידון אותו, וכך ודאי יצא זכאי בדין כי עיניך תחזינה תמיד רק מישרים, ולפעמים שום בית דין אינו מוצא נקודת זכות אצל האדם ורק הקב"ה בכבודו ובעצמו היודע מחשבות והבוהן לבבות מוצא את נקודת הזכות במעמקי נפש האדם

ועל פי זה הוא מכריע את דינו לזכות, וזהו מה שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ח): אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד. דהיינו שישנם אופנים שרק הקב"ה שהוא יחידי של עולם יכול לדון את הדין, כי רק הוא יודע את המתחולל במעמקי ליבו של אדם ומוצא את נקודת הזכות בפנימיות נפשו.

וזהו הפירוש בנוסח התפילה בימים הנוראים 'ויגבה ה' צבקות במשפט והקל הקדוש נגדש בצדקה', דהיינו שגם אם כל בתי הדין ממנו וגמרו לדון את האדם לכף חובה, אף על פי כן 'ויגבה ה' צבקות במשפט', שהקב"ה הוא גבוה מעל כל בתי הדין, ואף אם כל בתי הדין לא מצאו שום נקודת זכות, הרי הקב"ה גבוה ונעלה מעל כולם והוא מוצא את נקודת הזכות אצל האדם להכריע את דינו לטובה, 'והקל הקדוש נגדש בצדקה', שבצדקה זו - שהוא

ישנם כמה בתי דינים בבי"ד של מעלה, שיש מהם הנוטים יותר לכף זכות, ויש הנוטים יותר לכף חובה, והביאור בזה הוא כי כאשר דנים את האדם על פי חיצוניות הדברים עלולים להכריע את דינו לכף חובה, כי על פניו נראה שהוא חייב, אכן בהתבוננות עמוקה בפנימיות נפשו של איש ישראל ימצא את הנקודה שהיא טהורה וזכה וע"י ניתן להכריע את הדין לכף זכות

והיינו שמשיח מורח ודאין שהוא דן את האדם על ידי התבוננות בעומק נפשו של האדם, בנקודה הפנימית שהיא נשמה לבד ללא גוף, וכאשר דנים רק את הנשמה ללא הגוף מוצאים את נקודת הזכות להכריע את הדין לכף זכות, שהלא "נשמה שנתת בי טהורה היא"

פרק ל'

עוד זאת ישים אל לבו, לְקִים מֵאָמַר ר'וֹל: "וְהוּי שְׁפַל רוּחַ בְּפָנַי בַּל הָאָדָם". וְהוּי בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ, בְּפָנַי בַּל הָאָדָם מִמֶּשׁ, אֲפֹלוּ בְּפָנַי קָל שְׁפָפְלִים. וְהִינוּ עַל פִּי מֵאָמַר ר'וֹל: "אֵל תִּדְרִין אֵת חֲבֵרְךָ עַד שְׂתַגִּיעַ לְמִקְוָמוֹ". בִּי מְקוֹמוֹ גֹּרֵם לוֹ לְחַטָּא... וְאֲפֹלוּ בְּכַחֲנִית סוּר מִרַע, יִכּוּל כָּל אִישׁ מִשְׁפִּיל לְמִצָּא בְּנַפְשׁוֹ שְׂאִינוֹ סָר לְגַמְרֵי מִהֲרַע בְּכָל בַּל בְּמִקְוִים שְׂצָרִיךְ לְמַלְחָמָה עֲצוּמָה פְּעֵרְךָ הַנּוֹכַר לְעִיל, וְאֲפֹלוּ פְּחוֹת מִעֵרְךָ הַנּוֹכַר לְעִיל. בְּגוֹן לְחַפְסִיק בְּאֲמִצַּע שִׂיחָה נָאָה, אוּ סְפוּר בְּגִנּוּת חֲבֵרוֹ, וְאֲפֹלוּ גְנָאִי קָמֵן וְקָל מְאֵד, אִפֵּי שְׂחִוָּא אֲמַת

מוצא נקודת זכות אצל בני אדם גם כאשר כל בתי הדין הכריעו לכף חובה - שמו נתגלגל ונתקדש בכל העולמות, שהוא קדוש ונעלה מעל כולם, ורק הוא בגודל קדושתו יכול לדון לכף זכות גם את הרשע הכי גדול ששום בית דין לא מצא בו נקודת זכות.

משיח 'מורח ודאין' - שדן את הנשמה ללא הגוף והנה איתא בזה"ק (ח"ב דף עח. ע"פ ביאורו של מהר"ח ז"ל בהגהות) ששלשה יכולים לדון ללא עדים והתראה, משה רבינו, שלמה המלך ומשיח, משה רבינו דן בכח ראייה רוחנית כדכתיב (שמות יח, כא) 'ואתה תחזה מכל העם', שלמה המלך דן בכח שמיעה רוחנית, כדאיתא במדרש (עין תוס' יומא דף נד: ד"ה כרובים) שהחיות שבכסא מלכותו היו נוהמות ומגידות לו עם מי האמת, ואילו מלכא משיחא בריחא, כמה דאת אמר

ב.

וירם קרן משיחו: ע"י מלך המשיח יתגלה הזכות של כל אדם

לעומת בית דינו של משיח יש בית דין של סדום ששם דנים את כל אדם לכף חובה | בכל מקום שמרגישים בו קושי גדול בעבודתו יתברך סימן הוא שדוקא זהו תיקונו בעולם הזה | דוקא מקליפת סדום ששם דנים רק לחובה נמצא נשמתו של מלך המשיח שידון את כל אדם לכף זכות | הקרבת הקטורת בא לכפר על לשון הרע שעל ידו מוצאים נקודת הזכות אצל כל אדם

הקליפה בדור זה היה היפך מידתו של דוד המלך, ודנו כל אדם לכף חובה.

קליפת סדום - מסמא את עיני הדיינים לדון לכף חובה

והנה אמרו חז"ל (עירובין דף יז:): מפני מה אמרו מים אחרונים חובה, מפני שמלח סדומית יש שמסמא את העינים. והיינו כאמור שמידת סדום הוא לדון תמיד לכף חובה, וזהו שמסמא את העינים, כי בית דין נקראים 'עיני העדה' (במדבר טו, כד), ותפקידם הוא לחפש תמיד נקודת זכות אצל כל אדם, ואילו מלח סדומית מסמא את העינים, שלא ידונו את האדם לכף זכות אלא לכף חובה, ומים אחרונים חובה כדי להסיר בחינה זו של סדום, אלא למצוא תמיד את נקודת הזכות בכל אדם ולהכריע את דינו לטובה.

ומה שמים אחרונים מסירים את החובה מן האדם יש לומר כי המים אחרונים הם הרי מה שנתנים לסט"א את חלקם, וידוע אשר הדרך לדון את האדם לכף זכות הוא ע"י שזורקים את אשמו על ראש הסט"א ואומרים אשר האדם מצד עצמו לא היה חוטא ורק מצד הסט"א שבו חטא, (וזהו הוא עין השעיר לעזאזל כידוע) ולכן מוכיחים זה מעלתו של אדם מצד עצמו ע"י המים אחרונים שנתנים לסט"א.

העבודה זרה זכה להמשיך את אור האמונה לכל הדורות הבאים אחריו.

וזהו כלל גדול בכל עיני עבודת השי"ת, שהמידה שהאדם מרגיש שקשה לו ביותר להתגבר עליה ולהכניעה, הרי זה אות שזה הענין שעליו לתקן ובו יראה הצלחה גדולה מאד, ולכן הקליפה מונעת ממנו דוקא ענין זה, ולדוגמא כאשר אדם מרגיש שיש לו קושי גדול מאד בלימוד התורה"ק יותר משאר מצוות, הרי זה סימן עבירו שדוקא בתחום זה מצפה לו הצלחה יתירה, וזהו עיקר תיקונו בעולם.

מהותו של דוד מלכא משיחא - לדון את כל אדם לכף זכות, לכן הוסתר בקליפת סדום שהוא ההיפך הגמור.

ולזאת, דוד המלך - שהוא נשמת משיח שכל מהותו הוא לדון את כל אדם לכף זכות - נמצא מוסתר ומוחבא בסדום שהיא הקליפה שכנגד, שכל מהותם היה לדון לכף חובה, וכמו כן מצינו שבדורו של דוד היו מצויין ביותר בעלי לשון הרע, כדאיתא בירושלמי (פאה פ"א ה"א): דורו של דוד כולם צדיקים היו, וע"י שהיה להן דילטורים היו יוצאים במלחמה והיו נופלים. והיינו כי כיון שבדור זה נולד דוד המלך שענינו ומהותו הוא לדון לכף זכות, לכן כח

קליפת סדום - לדון את כל אדם לכף חובה ולעומת משיח בן דוד שמהותו לדון את כל אדם לכף זכות, יש בצד הקליפה את אנשי סדום, שכל מהותם ודיניהם היה למצוא נקודת חובה בכל אדם, ואף מי שבאמת היה זכאי ונהו לכף חובה, ההיפך הגמור מדוד מלכא משיחא, וזהו מה שדרשו חז"ל (בראשית רבה מא, ד) על הפסוק (תהלים פט, כא) 'מצאתי דוד עבדי' - היכן מצאתיו, בסדום.

בדבר שאדם מרגיש בו קושי גדול בעבודת השי"ת סימן שזהו תיקונו בעולם ובה יראה הצלחה גדולה

כי ידוע שהקדושה נמצאת בגלות, וכל דבר טוב נמצא בתוך הקליפות הטמאות המכסות ומסתירות את צד הקדושה ומבקשות להכניע אותו תחתיהם, וכל קליפה יש בו ההיפך של התכונות והכוחות שיש בדבר הטוב המוסתר בו, וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו שהיה ראש למאמינים, ולכן נולד בבית של תרח שהיה מלא צלמים ועבודה זרה, ותפקידו של אברהם אבינו היה לשבור את כל הצלמים כדי לעקר ולשבר את כל הקליפות המונעות ומסתירות את אור האמונה, וכאשר הסיר את הקליפה ועקר את

ענין הקטורת - למצוא נקודת זכות אצל כל אדם
וזהו גם ענין הקטורת שמכפרת על עוון לשון הרע, כדברי חז"ל (ערכי טו): תגא דבי רבי ישמעאל על מה קטרת מכפרת על לשון הרע אמר הקדוש ברוך הוא יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. וזהו מה שכתוב לאחר הפיכת סדום (בראשית יט, כו - כט) 'וישכם אברהם בבקר וגו', וישקף על פני סדם ועמרה ועל כל פני ארץ הככר וירא

והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכבשן, והיה בשחת אלקים את ערי הככר ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה. ובפשטות היא שפת יתר כי כבר הוזכר קודם לכן ענין הצלת לוט, אכן כבר הובא לעיל דברי חז"ל במדרש: 'מצאתי דוד עובדי' - היכן מצאתי, בסדום. שעל ידי הצלת לוט נולד דוד המלך, והוא כענין הקטורת שבא לכפר על חטא לשון הרע שנובע ממה שדנים את האדם

לכף חובה, והקטורת כפרה על כך דהיינו שענינה היא למצוא תמיד נקודת זכות אצל כל אדם, וזהו מאמר הכתוב 'ירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכבשן', מרמז לענין הקטורת, ועל ידי זה 'וישלח את לוט מתוך ההפכה', שהקב"ה דן את לוט לכף זכות והצילו ובזכות זה נולד דוד מלכא משיחא שמהותו למצוא נקודת זכות אצל כל אדם וכנ"ל.

נקודות:

וזהו כלל גדול בכל עניני עבודת השי"ת, שהמידה שהאדם מרגיש שקשה לו ביותר להתגבר עליה ולהכניעה, הרי זה אות שזה הענין שעליו לתקן ובו יראה הצלחה גדולה מאד, ולכן הקליפה מונעת ממנו דוקא ענין זה, ולדוגמא כאשר אדם מרגיש שיש לו קושי גדול מאד בלימוד התורה"ק יותר משאר מצוות, הרי זה סימן עבורו שדוקא בתחום זה מצפה לו הצלחה יתירה, וזהו עיקר תיקונו בעולם

ואין המכוון רק לאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, כי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ובכל יום ויום זורח השמש מחדש וכמו כן זורח האור הגנוז, ובכל יום יש השפעות חדשות של השגות בתורה ובעבודת השי"ת, וממילא יש בכל יום דין חדש אם האדם יזכה לאור הגנוז שנתחדש באותו יום

ג.

מה אנוש כי יזכה: מי שדן את חבירו לכף זכות דנים אותו ג"כ לזכות

אברהם אבינו הפך בזכותו של לוט ודן אותו לכף זכות ועי"ז ניצל מהפיכת סדום | אברהם המשיך זכותו של אחיו הרן ללוט בנו | כאשר האדם דן את חבירו לכף זכות עי"ז הוא מעורר עליו רחמים שיודונו אותו ג"כ בהיכל הזכות | אבן הבוחן לאדם לדעת את מצבו הרוחני - כפי שהוא דן את חבירו | עי" מה שדנים את בני אדם לכף זכות זוכים לאור הגנוז לצדיקים שהם הבעלי זכות

אבן הבוחן לאדם לדעת את מצבו הרוחני - כפי שהוא דן את חבירו

ובזה מבואר מה שהבאנו לעיל מספה"ק כתונת פסים (שם) שזהו אבן בוחן לכל אדם לידע את עצמו ומדריגתו, שאם הוא דן את כל אדם לזכות, אזי הוא בקדושה, ששם 'היכל זכות' הוא על שם כך שפותחין בזכות כל אחד, ואם הוא דן את כל אדם לחוב, אזי הוא בקליפה ששם 'היכל החוב' שדנין האדם לחוב.

ומציין שם לדבריו בספה"ק בן פורת יוסף (פרשת וישב) ובספה"ק צפנת פענח (פרשת כי תשא), שם הוא כותב שכאשר רשע רוצה לדון את חבירו לכף זכות אין מניחין לו, כי אם ידון את חבירו לכף זכות אף הוא יהיה זכאי ובאמת הוא חייב, ועל פי זה הוא מפרש את דברי התנא 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו', שכל זמן שהאדם עצמו אינו זכאי אין נותנים לו משמים לדון את חבירו לכף זכות.

כאשר האדם דן את חבירו לכף זכות הוא זוכה לאור הגנוז לצדיקים

והנה בזה"ק בשער ההיכלות (ח"א דף לז. ח"ב דף רס:) איתא שישנם שבעה היכלות ובכל חלק מחלקי התפילה עוברים מהיכל להיכל, ובשעה שאומרים התיבות אור חדש על ציון תאיר עד סוף ברכת יוצר המאורות הוא היכל הזכות שהוא היכל הגבורה ששם הוא מושב בית דין של מעלה, ולכן איתא מאריז"ל שלא להתעכב בתיבות אלו כי הוא היכל הדין, ועיקר הדין הוא לזכות לאור חדש, ואין המכוון רק לאור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, כי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ובכל יום ויום זורח האור הגנוז, ובכל יום יש השפעות חדשות של השגות בתורה ובעבודת השי"ת, וממילא יש בכל יום דין חדש אם האדם יזכה לאור הגנוז שנתחדש באותו יום, וכאשר האדם דן תמיד את כל אדם לכף זכות, זוכה שאף אותו יודונו בהיכל הזכות שבו מהפכין בזכותו של כל אדם, ועי"ז יזכה להנות מאור הגנוז המאיר בכל יום ויום.

שיודונו את חבירו בהיכל הזכות בו מהפכין בזכותו של כל אדם, וזהו מה שהזוהיר התנא 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו', כלומר, שאין אנו יודעים באיזה מקום נמצא כעת האדם, ואולי בשעה זו שחבירו מדבר עליו דנים אותו בשמים, ועל ידי מליצת יושר ולימוד זכות עליו יעורר עליו זכות בשמים שיודונו אותו בהיכל הזכות, וח"ו להיפך שע"י זה שהאדם דן את חבירו לכף חובה הוא מעורר עליו דינים בשמים שיודונו אותו בהיכל החובה, ולכן אל תדין את חברך, כי אינך יודע מהו מקומו כעת, ודיבורי האדם בעולם הזה עלולים להכריע את דינו של חבירו בשמים, אם לדון אותו בהיכל הזכות או ח"ו לדונו בהיכל החובה.

וזהו מה שדרשו חז"ל (סנהדרין דף לב:) את הפסוק (דברים טו, כ) 'צדק צדק תרדף' - הלך אחר בית דין יפה. דהיינו שהאדם עצמו יהיה בית דין יפה וידין את חבירו לכף זכות, וכמו שאמר חז"ל (מכות דף טז.) סנהדרין ההורגת אחד בשבע נקראת חובלנית רבי אליעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם, כי אכן בית דין יפה חותר תמיד להכריע את הכף לצד זכות.

מידה כנגד מידה - כפי מה שהאדם דן את חבירו כך דנים אותו בעצמו

ומידה כנגד מידה, שכאשר האדם מחפש תמיד לדון את כל אדם לכף זכות, הוא זוכה שגם בשמים יודונו אותו תמיד לכף זכות, ויודונו אותו בהיכל הזכות שבו מהפכין תמיד בזכותו של האדם.

פרק ל"ב

וְמָה שִׁפְתוֹב בְּנִמְרָא שְׁמֵי שְׂרֹאָה בְּחִבְרוֹ שְׁחָמָא, מְצֻחַ לְשִׁנְאָתוֹ וְגַם לֹמֵר לְרַבּוֹ שִׁישְׁנָאָהוּ, הֵינֵנוּ בְּחִבְרוֹ בְּתוֹרָה וּמְצֻחַ וּבְכָר קַיִם בּוֹ מְצֻחַ "הוֹבַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ", עִם שְׂאֵתְךָ בְּתוֹרָה וּבְמְצֻחַ, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא שָׁב מִחֲמָאוֹ, כְּמוֹ שִׁפְתְּךָ בְּסִפֵּר חֲרָדִים. אֲבָל מִי שְׁאִינוּ חִבְרוֹ וְאִינוּ מְקַרְבֵּי אֲצִלוֹ, הֵנָּה עַל זֶה אָמַר הַלֵּל תּוֹקֵן: הֵינִי מִתְלַמְּדֵיךָ שֶׁל אַחֲרָי, אוֹתְךָ שְׁלוֹם וְכוּ, אוֹתְךָ אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקַרְבֵּן לְתוֹרָה. לֹמֵר שְׂאֵף הַרְחֹקִים מִתּוֹרָתְךָ ה' וְעִבּוֹדְתוֹ, וְלִבְּךָ נִקְרָאִים בְּשֵׁם "בְּרִיּוֹת" בְּעֵלְמָא, צְרִיךְ לְמַשְׁכֵּן בְּחַבְלֵי עֲבוֹתוֹת אֲהַבָּה

לוט ניצל מהפיכת סדום בזכות אביו הרן
והנה החתם סופר (פרשת וירא ד"ה אל המקום) מפרש את הפסוקים הנ"ל על פי המעשה המובא בגמרא (יבמות דף קכא:) בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול, ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא, שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם עלתה, וכו', אמרו לו נביא אתה, אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו וזרעו. ע"כ. והנה רש"י בפרשת נח (בראשית יא, כח) מביא מדרש אגדה שבשעה שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו אם אברם נוצח, אני משלו, ואם נמרוד נוצח, אני משלו, וכשניצל אברם אמרו לו להרן משל מי אתה, אמר להם הרן משל אברם אני השליכוהו לכבשן האש ונשרף. נמצא שבשעת הפיכת סדום היה לוט ראוי להנצל בזכות אביו, כי דבר שהצדיק מתעסק בו לא יכשל בו וזרעו, אכן אנשי סדום ראויים היו לדון אותם בשאר מיני עונשין, במים וחרב ורעב, ואז לא היה לוט ראוי להנצל בזכות אביו, אך הקב"ה זכר ללוט זכות אברהם בשחת ערי הככר, פירוש בשעת פסק דינם נגמר דינם לקיטור כבשן כדי שבשעת ההפכה ינצל לוט בזכות אביו הרן. ע"כ דברי החתם סופר.

אלמלא דן אברהם אבינו את לוט לכף זכות לא היה מוזיל לו זכות אביו הרן

ויש להעמיק בדבריו הקדושים, כי לכאורה איך ניתן לומר שלוט ניצל בזכותו של אביו הרן, הרי להרן עצמו לא עמדה זכות זו, כי כאמור הוא נשרף בכבשן האש מחמת שכונתו לא היתה לשם שמים, ואיך עמדה זכות זו כדי להציל את בנו לוט, ועל פי האמור לעיל ניתן לומר שעל ידי שאברהם אבינו הפך בזכותו של לוט ודן אותו לכף זכות, הוא עורר אף בשמים שיודונו את לוט בהיכל הזכות שבו מהפכין בזכותו של כל האדם, ועל ידי כך ניצל.

כאשר האדם דן את חבירו לכף זכות הוא מעורר עליו רחמים שיודונו אותו בהיכל הזכות

דהיינו שעל ידי זה שאדם מלמד זכות על חבירו בעולם הזה הוא מעורר עליו מידת הרחמים בשמים

א.

כוונת שילוח המרגלים - לקדש את ארץ כנניסתם

שילח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל, איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם (יג, ב).

יש לבאר מה היה ענין שילוח המרגלים, שנשלחו ע"י מרע"ה בשם כל ישראל לבא לארץ ולראותה קודם כניסתם לשם.

הנה ארץ ישראל היא בח' המדה השביעית מדת המלכות שנקראת ארץ, והיא מכוונת אל היום השביעי שבת המלכה (שבת קט). והנה לגבי יום השבת דרשו חז"ל (פסחים קז) כי מצוה לקדשו בכניסתו, ונמצאו למדים כי יש מצוה לקדש את מדת המלכות בכניסתה. והוא ענין מצות קידושין, שצריכים לקדש את האשה הרומזת על מדת המלכות לפני כניסתה לבית בעלה. ובה יש לבאר את טעם שילוח המרגלים לארץ לפני הגעת כלל"י לשם, שהיה זה בכדי שיקדשו בכניסתם בשם כל ישראל, והיה בזה בח' של קידוש מדת המלכות בכניסתה.

ויש להוסיף בזה, כי הנה אמרו חז"ל (שבת קטז) על האומר ויכולו בליל שבי"ק שהוא נעשה כביכול שותף להקב"ה במעשי בראשית, ורמז יש בדבר כי שותף הוא בני' זכור ושומר עה"כ, שהרי מצות קידוש היא מן הפסוק זכור את יום השבת לקדשו, ואמרו חז"ל כי זכור ושומר בדיבור אחד נאמרו. והנה עוד אמרו חז"ל (טובא ברש"י בראשית א, א) כי מה שנזכרו מעשי בראשית בתורה הוא משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהלים קיא, ו). ונמצא כי כל ענין זכירת מעשי המרגלים בתורה היא בכדי להביא לכך שכלל"י יתלו את ארץ, וא"כ ודאי גם כאשר עוסקים בקידוש יום השבת שבו נהיים שותפים במעשי בראשית, עוסקים ג"כ בענין ירושת ארץ שהיא השלמת כוונת מעשי בראשית. ומפני כן, היו צריכים לעסוק לפני הכניסה לארץ, בעבודת קידוש ארץ בדוגמת קידוש יום השבת.

ואת קידוש יום השבת אומרים דוקא על הין (פסחים קז), ולכן לקחו גם המרגלים אשכול ענבים איתם בכל דרכם לארצה ולרחבה של ארץ, כי רצו לקדשה על הין, וכבר רמזנו בענין זה, כי את הקידוש אומרים על כוס יין אשר מחזיקים אותה על הוד, והנה תיבת כוס יין במילואם כ"ף וזו ספ"ד - רל"ב, וי"ד וי"ד י"ד - קמ"ו, יחד כולם שניה"ק עם תיבת י"ד במילואו (וי"ד דל"ת - תי"ד) הם בני' ארץ ישראל. וענין זה נרמז בפסוקים (תהלים קד, ד) - דרשו ה' ועזבו בקשו פניו תמיד, זכרו נפלאותיו אשר עשה' וגו'. כי תיבת זכור' הוא בני' כוס' במילואו עה"כ, לפניו הוא בני' יין' במילואו, ואילו תמיד' הוא בני' י"ד' במילואו, וזה גם נרמז בתיבה עצמה אשר היא נוט' תם יד היינו שילומת של יד שהוא במילואו.

והנה בשעת הקידוש צריכים להסתכל ולהביט בכוס (וי"א אר"י רע"א, י) ע"ד הפסוק יתן בכוס עינו (משלי כג, לא), כי מצות קידוש מסוגלת להחזיר את מאור עינו של אדם (בכית מג), הרי לנו כי קידוש היום בא יחד עם הבטה והסתכלות ועסק עם העינים. וגם בקידוש אשה, שהיא כענין קידוש השבת כנ"ל, אמרו חז"ל אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה (קידושין מג). ולכן הזהיר משה רבינו את המרגלים הרבה על הראיה, ואמר וראיתם את הארץ מה היא (במדבר יג, ח).

אבל לא זכינו, והמרגלים פגמו בכל ענין זה, ולא קידשו את ארץ כנען. ולפי זה יש לומר, כי לכן אמר הקב"ה למרע"ה לפני פטירתו וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל, וראיתה אותה (במדבר כג, יב-יג), והוא לפי שלא קידשו המרגלים את ארץ בראיתם, ונמצא כי עדיין לא נתקדשה הארץ ע"י הראיה, ולכן היה צריך מרע"ה לחזור ולקדשה לפני כניסת כלל"י אליה.

ב.

המרגלים נשלחו לעורר את קדושת בית המקדש

עלו זה בנגב (יג, ז).

יש לרמז בציפוי זה שאמר משה רבינו לעלות בנגב, שרצה בזה לעורר את מה שחלק אברהם אבינו ע"ה בבואו לראשונה לארץ ה'הלך ונסוע הנגבה' (בראשית יב, ט). והנה נסיעתו של אאע"ה היתה לצד ירושלים, ואת זכות זו רצה משה רבינו לעורר גם

בעת הזאת, וכמו שיתבאר בעז"ה.

הנה אי' באר"ה"ק (שער מאמרי רש"י קדושים) כי חוץ לארץ היא בח' עולם העשיה, ואר"י היא בח' עולם היצירה, ואילו ירושלים וביהמ"ק הם בבחי' עולם הבריאה, ובית קדשי הקדשים הוא בח' עולם האצילות. והנה עולם העשיה הוא המקום של עה"ז, ועולם היצירה הוא מקום המלאכים (ע"ה שב"ט פ"ג), ואילו עולם הבריאה הוא שורש נשמות ישראל (שם) המושרש למעלה משרוש המלאכים.

והנה המלאכים הם ראשי המקטרגים על האדם, וטוענים ואומרים (תהלים ח, ה) מה אנוש כי תזכרנו, כנגד יצירת האדם וכנגד מתן תורה לעם ישראל. וכמו כן כל הקטרוגים מושרשים בקטרוגיהם של המלאכים, וזהו גם שורש הקטרוג הגדול שטוענים אומות העולם על כלל ישראל ואומרים לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים (רש"י בראשית א, א). והעצה כנגד כל אלו הקטרוגים הוא להתרומם למעלה מן המלאכים, אל מקום שורש נשמות ישראל הנעלה מהם, ובה להתגבר על כל קטרוגיהם.

וכאשר בא אברהם אבינו לארץ ישראל, ומיד ראה כי הקטרוגים מתגברים והולכים עליו, שכן הרעב היה בארץ תיכף כאשר בא אברהם לשם (בראשית יב, י), ולכן הלך מיד הלך ונסוע הנגבה לבא למקום המקדש. כי אר"י היא בח' עולם היצירה שהוא מדרגת המלאכים, ולכן הם יכולים עדיין לעורר קטרוגים, וצריכים להגיע לירושלים ומקום המקדש שהוא עולם הבריאה, ובה להתגבר על כל הקטרוגים. ולכן אמר משה רבינו גם למרגלים שילכו בנגב, והיינו לבא לירושלים ומקום המקדש ולהתעלות לעולם הבריאה כנ"ל, וזה גם נרמז בפסוק (יג, ז) כולם אנשים ראשי בני ישראל ה'מה ראשי תיבות בריאה', לפי שנשלחו לעורר בח' זו.

ג.

ירשת ארץ ישראל היא רק ע"י הכנעה וביטול גמור

וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל וגו' (יג, כו).

פי' רש"י: "מהו וילכו, להקיש הליכתו לביאתו, מה ביאתו בעצה רעה אף הליכתו בעצה רעה". והקושיא ידועה, שהרי בשעת הליכתו אומר הכתוב עליהם (יג, ז) 'כולם אנשים ראשי בני ישראל המה', וכמו שפירש שם רש"י 'באותה שעה כשרים היו', ואך אמרו כי כבר בהליכתו היו בעצה רעה.

אכן אי' בהרבה ספ"ה"ק כי הדרך לבא לקדושת ארץ היא רק ע"י תכלית הביטול והשפלות, וכמו שנרמז בשם 'ארץ כנען' שהוא מלשון הכנעה וענוה. ולכן מציינו בכמה צדיקים שעברו מצב של קטנות המוחין נורא מאד בהיותם בדרך לארץ, כאשר ידוע על הבעש"ט הק' ז"ע ששכח את כל התורה כולה ואפי' את האותיות כידוע, והיינו כי היה צריך לעבור בח' שפלות גדולה כדי שיוכל להיכנס לארץ, בתכלית הביטול [אלא שמן השמים לא הניחוהו להגיע לארץ], וכן ידוע על הרבה צדיקים. ובה מובן מה שאמרו חז"ל (דברים רבה לג, א) כי משה רבינו ביקש מאת השי"ת להיכנס לארץ ואפי' אם יצטרך להיות בה אך ורק עוף הפרור, והיינו שהיה מוכן לאבד כל מעלה וביחינה נעלית שהיה לו, ועי"ז להיכנס לארץ בתכלית הביטול.

וענין זה אינו רק לאפוקי ממדת הגאווה המוגנה, אשר פשוט וברור כי אי אפשר לרשת את ארץ אלא במדת ענוה, וכמו שכתוב (תהלים לו, א) וענוים יירשו ארץ וגו'. אבל הכוונה בזה היינו גם למי שיש בו מעלות ומדות טובות עד מאד, בכל זאת אי אפשר לרשת עמהם את ארץ, כי צריכים בשביל ירושתה להגיע לשפלות מוחלטת. ועל כך באה אריכות מיוחדת בפסוקים (דברים ט, ה) להוכיח כי לא צדקתך וביטול לבבך אתה בא לרשת את ארצם' וגו', וכן אמר הכתוב (תהלים מד, ד) כי לא בהרבה יירשו ארץ וזרועם לא הושיעה למו כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם, וביאור הכתוב היינו גם ובעיקר על כח החרב והזרוע ברחויות, והיינו כח הצדקת והמעשים הטובים, אשר לא בכחם ובכוחם באים לרשת את ארץ, אלא רק באור פניך כי רציתם. כי קדושת ארץ היא קדושה עליונה שזוכים לה אך ורק במתנת חנם מאת ה' ולא בכוחות עצמיים, ולכן ביקש משה

רבינו להיכנס לארץ במתנת חנם (רש"י דברים ג, כג). וזהו ענין הכתוב (ישעי' ס, כא) 'עמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ', כי בבחי' זו שוים כל ישראל להחשב צדיקים הורשים את ארץ, כי כולם זוכים אליה במתנת חנם.

וזהו ענין טעות המרגלים, ומה שגרם להם להוציא את דבת הארץ רעה. כי הנה הם טענו שיש קליפות גדולות בארץ, ואמרו 'אפס כי עז העם' (יג, כח) ואף הזכירו את קל' עמלק היושב בארץ (שם, כט) עד שאמרו כי חזק הוא ממנו (שם, לא) כלפי מעלה ח"ו. דהיינו שטענו שיש קל' גדולות מאד בארץ, עד אשר אי אפשר כלל בכח אנושי להכניעם. וטעו בדבריהם אלו, כי אכן כאשר האדם בא בכוחותיו העצמיים וביכולותיו הגדולים כמה שרק יהיו, אינו יכול להכניע קל' גדולות ועצמות אלו. אבל אם באים לארץ בביטול המוחלט, ובהכרה כי הקב"ה נותן את הארץ במתנת חנם ממש, הרי הוא יכול להכניע את כל הקל' ברגע אחד, ואין להתיירא כלל מכל הקל'. ולטעמו זו באו תיכף מתחלת שליחותם, כאשר הלכו בבחי' 'כולם אנשים ראשי בני ישראל המה' ולא הלכו בהכנעה וביטול, וזו עצמה היתה ה'עצה רעה' אשר עמה חזרו ואמרו דברים רעים על ארץ. כי כלל הדברים הוא, אשר לקדושת ארץ זוכים אך ורק ע"י הכנעה גמורה, שאו מקבלים אותה במתנת חנם מאת ה'.

ד.

המרגלים טעו באורות של ארץ ישראל

לא נזכר לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו (יג, א).

פי' רש"י "כביכול כלפי מעלה אמרו", ובגמ' (טוטה לה) מפורש יותר, שאמרו "אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם".

יש לומר בזה בדרך צחות, כי הנה בפרשת דברים (דברים א, כב) נאמר על חטא המרגלים "תקרבון אלי כולכם" ומפרש רש"י שבאו בערבוביא. ופירשו צדיקים על כך, שהמרגלים שהיו בעצם אנשים חשובים השינו בארץ אורות גדולים, אלא שלא היו להם כלים טובים לקבל את האורות באופן נכון וקיבלו אותם בערבוביא, וזוהו באו לטעויותיהם החמורות.

ובכן יש לפרש גם בדבריהם שאמרו כביכול 'אפי' בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם', שהיה זה מפני שבאו לידי ערבוביא. כי הנה אמרו חז"ל (בכית מא) כי פירות ארץ נאמרו בפסוק בכדי להורות שיעורי תורה, וזכרה התאנה להורות שיעור הוצאת שבת שהיא בכגורגרת, וזכר הרמון לענין טומאת כלי בעלי בתים שניקבו ששעורם כרימונים, עיי"ש. והיות שלקחו המרגלים תאנה ורמון (יג, כג) נתערבבו להם האורות של שניהם, וצירפו את ענין כלי בעלי בתים עם איסור הוצאה, עד שיצא להם לומר 'בעל הבית אינו יכול להוציא כליו'.

ה.

בדברי המרגלים היתה הכפירה נסתר

ועוד י"ל בדברי חז"ל הנ"ל, שאמרו "אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם". כי הנה בדבריהם לא אמרו בפירוש את דברי האפיקורסות האלו, אלא פשטות מונתת היתה על עצמם וכאומרים 'חזק הוא מאיתנו', אלא לפי שבעומק כוונתם היה דבר כפירה זה, פירשו זאת חז"ל בכדי להסביר את גודל טעותם.

ולכן כאשר בא משה רבינו להמתיק את הדיון מעליהם, עמד וטען כלפי שמיא (יד, טו-טז) "ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר, מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר". והתכווין בזה לומר, כי אם כלל ישראל נתפסו בכוונה רעה שהיתה גוהה בתוך דבריהם, אשר בה היתה מוחשבה גרועה של כפירה ואפיקורסות. הנה אומות העולם הרשיעם אי יסתפקו במחשבה בלבד, אלא יענו ויאמרו כפה מלא ח"ו "מבלתי יכולת", ואם כן גירם ח"ו חילול ה' גרוע הרבה יותר. ועוד שהרי אומות העולם גרויעה בהרבה ואין בהם אמונה כולל עד שיכולים לומר דברי כפירה בפה מלא, ואילו כלל ישראל הם מאמינים בני מאמינים ולעולם לא יאמרו דברים האלו. ובעומק יותר י"ל שמשוה רבינו רצה לומר שמה שהיה משמעות שכוונת ח"ו לומר ש'בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם' בא מאומות העולם שהם אומרים מוכנים תמיד לומר 'מבלתי יכולת ה'', וזה אינו בכלל מתייחס לבני ישראל.

והייתם נקיים: דורך די מדה פון 'נקיות' פארדינט מען דעם טיטול 'עובד השם'

א. מעשה חושב: אן קיין התבוננות אויף די מעשים - פעלט דער אנפאנג פון אידישקייט

זהירות און זריזות איז נישט א הוספה אין עבודת ה' - נאר דאס זענען עיקרי יהדות | אויב מען ווייסט נישט אז מען לעבט פאר יענע וועלט - וואו קען מען זיין אן ערליכער איד?! | אויב מען לעבט אן א חשבון - וויאזוי קען זיין אז מען זאל נישט נכשל ווערן רעכטס און לינקס?! | אויב מען גייט נישט ארויס פון עצלות - וויאזוי קען זיין אז מען איז נישט עובר אויף ביטול תורה?! | א מענטש וואס עס פעלט אים איינע פון די ניין ערשטע פרקים אין מסילת ישראל - קען מען אים צודרוקן צו דער וואנט און אפפרעגן | 'נקיות' איז שוין יא א זאך וואס באלאנגט פאר אן עובד ה' | נקיות מיינט 'ביקוש' - זוכן און גריבלען צו דערגיין דעם אמת | מען רייניגט אויס די נגיעות און תאוות | עס איז מער אין פנימיות הנפש - ווי אין חיצוניות המעשים | וואויל איז דער וואס איז מסכים מיטצוגיין ווייטער מיטן מסילת ישראל

ב. לא תונו: נאָר זיך נישט אליינס מיט קיין פאלשע היתרים

מען איז טאקע נישט מחויב מדינא צו גריבלען און זיך בודק זיין אויפן יעדן היתר צי מען איז ריין פון נגיעות - אבער עס איז יא אסור מדינא צו בויען פאלשע היתרים | לב יודע מרת נפשו | דער נקיות באלאנגט נאך צו פשוט'ע אידישקייט | א דוגמא: מאדערן ארדטאדאקס | א דוגמא: פארשלאפן זמן קריאת שמע | א דוגמא: עסן שוואכע הכשרים מיט א היתר פון עד אחד נאמן באיסורין | יעדער עובד ה' האט ביי זיך צענדליגע דוגמאות יעדן טאג | די ריינקייט וואס עס פעלט זיך אויס דערצו | דער מסילת ישראל רעדט דא פון א העכערע ריינקייט - א ריינקייט אין די מדות

ג. לא עם הארץ חסיד: לערנען הלכות איז די ערשטע תנאי אויף 'נקיות'

דער וואס פאלט דורך צוליב 'חסרון זהירות' איז כמעט א מזיד | דער וואס פאלט דורך מיט א 'חסרון נקיות' איז א שוגג | רוב קרבנות קומען אויף שוגג | אפילו א שוגג דארף האבן א כפרה ווייל עס פעלט ריינקייט אין נפש | כאטש מען איז נישט מחויב מדינא - איז מען אבער מחויב מצד עבודת ה' | אין בית המקדש איז יעדער איד אן עובד ה' | אן וויסן הלכות קען מען נישט זיין קיין 'נקי' | א בחור מוז האבן א שיעור אין הלכה למעשה | א קורצן שיעור אין זייטיגע זמנים אין א 'קיצור ספר'

א.

מעשה חושב: אן קיין התבוננות אויף די מעשים - פעלט דער אנפאנג פון אידישקייט

נקודות:

א געווענליכער מענטש - וועלכער האט נאכנישט קונה געווען די מדה פון 'נקיות' - זוכט שטענדיג א 'היתר' זיך צו קענען נאכגעבן זיינע תאוות, געבויעט בלויז אויף זיינע אייגענע נגיעות. אבער דער מענטש וועלכער האט קונה געווען מדת הנקיות איז ריין פון אינעווייניג! זיין הארץ ציהט אים ניטאמאל צו טון אן עבירה, ממילא איז ער דן יעדע זאך מיט א ריינקייט און אמת'דיגקייט: וואס זאגט די תורה? איז עס מותר אדער אסור? ער האט נישט קיין נגיעה צו קיין שום זייט, און דורכדעם קומט ער טאקע אן צו א ריכטיגע מסקנא.

אייגענע נגיעות. אבער דער מענטש וועלכער האט קונה געווען מדת הנקיות איז ריין פון אינעווייניג! זיין הארץ ציהט אים ניטאמאל צו טון אן עבירה, ממילא איז ער דן יעדע זאך מיט א ריינקייט און אמת'דיגקייט: וואס זאגט די תורה? איז עס מותר אדער אסור? ער האט נישט קיין נגיעה צו קיין שום זייט, און דורכדעם קומט ער טאקע אן צו א ריכטיגע מסקנא.

דער טעות וואס א מענטש מאכט זיך צו פאררעכענען אלס עובד ה'

מען קען זאגן א הגדרה, אז ביז יעצט האט דער מסילת ישראל גערעדט וויאזוי צו זיין א

'איד', און פון יעצט און ווייטער הייבט ער אן צו רעדן וויאזוי צו זיין אן 'עובד השם'! און אינאמת'ן איז זייער וויכטיג צו האבן א קלארקייט אין דער הגדרה. ווייל עס קען זיך מאכן אז א מענטש וועלכער לערנט די ערשטע ניין פרקים אין מסילת ישראל, ער טוט דורך זהירות און זריזות, און נישט אז ער לערנט עס נאר אפ סתם אזוי, נאר אין יעדע זאך איז ער זיך מתבונן און טראכט עס גוט דורך, ער האט עס אויפן קאפ

זהירות איז אויף 'מעשים' - נקיות איז אין 'הארץ'

דא אין פרק י' הייבט דער מסילת ישראל אן צו רעדן איבער 'מדת הנקיות' - אז א מענטש דארף זיך אויסרייניגן זיינע מדות און זיינע תאוות, אז עס זאל אים אפילו נישט ציען צו קיין עבירות. בעיקר גיבט זיך דאס אויס אינעם ענין פון 'הוראת היתר', אז א געווענליכער מענטש - וועלכער האט נאכנישט קונה געווען די מדה פון 'נקיות' - זוכט שטענדיג א 'היתר' זיך צו קענען נאכגעבן זיינע תאוות, וואס דער 'הוראת היתר' איז געבויעט בלויז אויף זיינע

א קורצע איבערזיכט אויף די ערשטע פרקים פון מסילת ישראל

דער מסילת ישראל ביז פרק י' האט ארומגערעדט איבער דער מדה פון 'זהירות' און 'זריזות' - וואס דאס איז בעיקר נוגע צום 'למעשה', אז דער מענטש זאל ארבעטן אויף זיינע אלע מעשים אז עס זאל זיין ריכטיג און שלימות'דיג. וואס אויף דעם האט דער מסילת ישראל אנגעפאנגען מיט א כלליות'דיגע התבוננות פון א מענטש אויף דער וועלט; "מה חובתו בעולמו" - אז א מענטש זאל פארשטיין אז דא איז בלויז

א פארצימער און דער עיקר איז יענע וועלט. דערנאך איז ער אריינגעאנגען אין דער סוגיא פון 'זהירות' - אז א מענטש זאל לעבן מיט א חשבון הנפש און שטארק אכטונג געבן אויף זיינע מעשים אז ער זאל נישט אריינפאלן אין מכשולות. דערנאך איז ער אריינגעאנגען אין דער סוגיא פון 'זריזות' - אז א מענטש זאל זיין פלינק און טיכטיג אויסצונוצן אלע זיינע כוחות הנפש אויף תורה און מצוות.

פרק י'

מדת הנקיות היא, היות האדם נקי לגמרי מכל מדת רעה ומכל חטא, לא די משה שהחטא בו מפרסם ונלוו, אלא גם בן משה שהחלב נפתח בו להורות היתר בדרך, שפאשר נחקר עליו באמת נמצא שלא היה היתר שהוא נראה לו אלא מפני היות חלב עדין נגוע קצת מן החמץ, כי לא היה מופנה מכל וכל, על בן המושכחו להקל לו. אך האדם אשר מזהר מזה הנגע לגמרי ונקי מכל רשע שמשארת התאוה אחריה, הנה ראיתו תהיה ברורה לגמרי ותבנתו זכה ולא תשהו החמדה לשום דבר, אלא על כל מה שהוא חטא, אפילו שיהיה קל שפגלי החטאים, תפירהו שהוא רע ותחיקהו מפניו

א מענטש קען טרעפן א היתר כמעט אויף יעדע זאך אין דער תורה! עס איז כמעט נישטא קיין זאך וואס מען קען יענעם דרוקן צו דער וואנט און זאגן: "דו האסט געטון אן עבירה!", ווייל אויף יעדע זאך קען ער אפירקראצן עפעס א היתר

~
 ער אליינס האלט זיך פאַר: "פארוואס לערן איך נישט גענוג?! פארוואס האב איך נישט אינזין פירוש המלות פארוואס טוה איך דאס און יענץ?!" און באלד קומט אים ארויף תירוצים און היתרים אין קאפ. אבער מען טאר זיך נישט נארן! מען מוז האבן די מינימום מדה פון 'נקיות', זיך דן צו זיין: "פארוואס האלט איך אזוי? האב איך טאקע אן עכטער תירוץ און היתר? אדער איז דאס סתם אויסגעזויגן פון פינגער?"

און איז נישט מסים דעת דערפון, און ער איז עס מקיים כסדר - הייבט שוין אָן צו טראכטן ביי זיך: "ווער האט דען היינטיגע צייטן אינזין דעם 'מהו חובתו בעולמו?!' ווער האט דען היינט אינזין צו לעבן מיט א חשבון הנפש; 'הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה?!' נאר אז ערנסטער עובד ה'! נו, ברוך ה' אז איך בין אריין אין דער הבריא און עובדי ה' ברוך ה' אז איך געדענק די די וועלט איז בלויז א פאַרציימער וואו מען גרייט זיך אָן אריינצוגיין אינעם זאל! ברוך ה' אז איך בין קונה די מדה פון זהירות און זריזות!". דאס איז די געווענליכע מחשבה פון א מענטש.

זהירות איז פשוט'ע אידישקייט - נקיות איז עבודת ה'

לאמיתו של דבר איז דאס א גרויסער טעות. ריכטיג טאקע אז ער דארף אפגעבן א שבח והודאה פארן רבוננו של עולם אז ער האט זוכה געווען צו לערנען מוסר און זיך אויפוועקן פונעם 'שית הזמן', אבער ער איז נאכנישט קיין עובדי ה'! ווייל 'זהירות' און 'זריזות' איז א זאך פאר יעדן איד! מען קען נישט זיין קיין ערליכער פשוט'ער איד אָן דעם! דער וואס ווייסט נישט 'מה חובתו בעולמו' - האט דאך קיינמאל נישט מקבל געווען אויף זיך 'עול מלכות שמים!' דער וואס ווייסט נישט אויף וואספארא תכלית ער לעבט - לעבט דאך א הפקות'דיגע לעבן אָן קיין שום חשבון הנפש! דער וואס איז נישט קיין 'זהיר במעשיו' - ווערט דאך נכשל אין עבירות! דער וואס טוט אלעס מיט א רגילות פון 'מצות אנשים מלומדה' - טראכט דאך נישט בעפאר ער טוט עפעס, צי עס איז אויסגעהאלטן לויטן שולחן ערוך, אדער איז עס נישט אויסגעהאלטן! נו, ווי קען מען זיין א איד אָן טראכטן? דער וואס איז נישט קיין 'זריז' - ווערט דאך נכשל מיט אזויפיל ביטול

תורה ותפלה און ער פארפאסט אזויפיל מצוות וואס ער איז נישט מקיים, אדער על כל פנים נישט בהידור! קומט דאך אויס, אז די אלע זאכן וואס מען האט געלערנט ביז יעצט - איז נישט וויאזוי צו זיין אן 'עובדי השם', נאר דאס זענען די א' ב' פון א איד! די גאנצע תורה כפשוטו איז געבויעט אויף די יסודות.

אָן זהירות איז א מענטש אן אפגעפרעגטער

אז מען וויל מגדיר זיין אויף איינעם: "יענער איז אן עובד ה'!" - הייבט זיך עס אָן פון דער מדה פון 'נקיות' א מענטש וועלכער ארבעט שוין אויף זיינע פנימיות'דיגע חלקים, זיך אויסצורייניגן פון נגיעות און משיכות צו שלעכטס - אזא מענטש איז שוין נישט סתם א איד! ער איז שוין געגאנגען איין מדרגה ווייטער פון פשוט'ע אידישקייט! אין אנדערע ווערטער: טאמער א מענטש האט נישט קיין 'זהירות' און 'זריזות' - קען מען אים דרוקן צו דער וואנט און אים אפפרעגן: "דו ביסט דאך א איד! נו, וויאזוי זעסטו אויס? אן די מדות ביסטו דאך א שטיק סתירה מכף רגל ועד ראש!". אבער א מענטש וואס האט נישט קיין 'נקיות' - קען מען אים שוין נישט דרוקן צו דער וואנט! ווייל מען קען נישט זאגן אז דאס איז א סתירה מיט זיין גאנצע אידישקייט! מצד 'פשוט'ער איד' איז ער יוצא אפילו אויב ער האט נישט קיין מדת הנקיות, אבער מצד 'עובדי השם' וויל ער גיין ווייטער און קונה זיין מדת הנקיות.

נאר אן עובד ה' איז פארנומען זיך צו בודק זיין צי ער מיינט טאקע דעם אויבערשטן

לאמיר עס אויסשמועסן כלפי די תוצאה וואס דער מסילת ישרים שטעלט אראפ, אז 'נקיות' ברענגט אז א מענטש זאל זיך נישט זוכן קיין 'הוראת היתר', נאר ער זאל אלעס

ב.

לא תונו: נאָר זיך נישט אליינס מיט קיין פאלשע היתרים

אידישקייט (פארשטייט זיך, ביי זיי אליינס איז אויך פארהאן פארשידענע מדרגות - טייל גייען מער רעכטס און טייל גייען מער לינקס - ווייל זיי האבן זיך קיינמאל נישט ארגאניזירט אונטער איין מהלך, אבער דעם נאמען האבן זיי אלע גלייך). אינ'אמת'ן, פונעם נאמען אליינס זעט מען שוין די סתירה מינייה וביה... עס איז צום שטוינען ווי ווייט מענטשן קענען אוועקשטעלן זייערע יסודות החיים אויף צוויי קעגנזייטיגע זאכן וועלכע שטימען נישט איינס מיטן צווייטן. דער וואס קען 'פירוש המילות' פארשטייט, אז צו זיין 'מאדערן' און זיין 'ארטאדאקסיש' - איז א סתירה מינייה וביה! אויב דו ביסט 'מאדערן' - ביסטו נישט 'ארטאדאקסיש', און אויב דו ביסט 'ארטאדאקסיש' - ביסטו נישט 'מאדערן'! 'ארטאדאקסיש' מיינט: איך גיי אינעם אלטן וועג און איך בין גארנישט משנה. ווידעראום, 'מאדערן' מיינט: איך מאך שינויים! איך שטעל זיך צו צו דער היינטיגער פארגעשריטענער וועלט! נו, וויאזוי פאָרן זיך צוזאם די צוויי זאכן אינאיינעם?! נאר דער נאמען זאגט, אז מען רעדט דא פון מענטשן וואס זענען גרייט זיך אליינס צו נארן און איינרעדן אז אפילו

דאס הייסט, נישט נארן זיך אליינס אז די זאך איז מותר! דער סארט מדרגה פון נקיות איז באמת כמעט ווי איינס מיט 'זהירות' און 'זריזות', און מען קען נישט זיין קיין ערליכער איד אָן דעם נקיות! א מענטש קען נישט זאגן: "איך בין א 'זהיר' און א 'זריז', אבער א 'נקי' בין איך בכלל נישט! איך נעם אָן יעדן היתר אויף דער וועלט!" ווייל אָן די מינימום נקיות - קען מען אויך נישט זיין קיין זהיר און זריז! ווי די גמרא זאגט (עירובין ג): "תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמישים טעמים" - א מענטש קען טרעפן א היתר כמעט אויף יעדע זאך אין דער תורה! עס איז כמעט נישטא קיין זאך וואס מען קען יענעם דרוקן צו דער וואנט און זאגן: "דו האסט געטון אן עבירה!", ווייל אויף יעדע זאך קען ער אפירקראצן עפעס א היתר.

'מאדערן ארטאדאקס' - שני הפכיים

אין די שטאטן פון אמעריקא איז פארהאן א געוויסער מושג פון אידן וועלכע רופן זיך: 'מאדערן ארטאדאקס'. דאס איז אן עדה פון מאדערנע אידן וועלכע מאכן פשרות אין

א געוויסער חלק פון מדת הנקיות גרעניצט זיך מיט זהירות

אז מען זאגט אז מען קען זיין א פשוט'ער ערליכער איד - אפילו אויב מען האט נישט קונה געווען די מדה פון נקיות - מוז מען עס מאכן קלאר אז עס זאל נישט ארויסקומען דערפון קיין טעותים, ווייל עס איז פארהאן א געוויסער מינימום 'נקיות' וואס דאס פעלט זיך יא אויס אויף פשוט'ע אידישקייט. ווייל אינ'אמת'ן איז פארהאן אסאך מדרגות אין 'נקיות', און דער מסילת ישרים רעדט אין פרק י' פון א העכערע מדרגה פון נקיות, אז אפילו ווען דער מענטש האט באמת א שטארקע 'הוראת היתר' - לאזט ער זיך נישט, נאר ער פארהערט זיך: "פארוואס האלט איך אזוי? האלט איך אזוי ווייל עס איז טאקע אזוי, צי ווייל איך האב א נגיעה דערצו?". און ער איז זיך דן אויף דעם און רייניגט זיך פון די אלע נגיעות.

וועמען נארסטו אפ?

עס איז אבער פארהאן א פשוט'ע מדרגה פון 'נקיות' - צו זיין ריין פון פאלשע היתרים!

ווען מען איז מאדערן - בלייבט מען נאכאלץ אן ארטאדאקסישער איד.

מטהר את השרץ בק"ן טעמים

ביי די סארט קהילות פון 'מאדערן ארטאדאקסי', זענען פארהאן רבנים וועלכע קענען יעדע זאך מתיר זיין! אויף יעדע פירצה וואס מען וויל נאכטון די גוי'אישע גאס - טרעפן זיי ראיות און מאמרי חז"ל עס צו מתיר זיין. און כאטש דער היתר האט נישט קיין האנט און קיין פוס, יעדער שטיקל בר דעת זעט דאך אז עס איז בלויז ליצנות און שקר - זענען זיי אבער מיט דעם מטהר דעם שרץ אליינס. עס גייט אזוי ווייט, אז געוויסע רבנים ביי זיי האבן ארויסגעקראצט עפעס אן היתר וועלכע רופט זיך: "קידושי טעות", אדער: "אפקעינהו רבנן לקידושי", און מיט דעם היתר קענען זיי מתיר אן אשת איש רחמנא ליצלן! דאס מיינט אין אנדערע ווערטער, אז זיי שטעלן אן א פנים כאילו זיי זוכן טאקע א היתר על פי תורה, אבער אינ'אמת'ן זוכן זיי נישט מער ווי א וועג צו פארנארן זיך און יענעם מיט פאלשע היתרים.

די פאלשע היתרים ל"ך וואס מענטשן געבן זיך

מען האט אנגעכאפט עקסטרעמע דוגמאות, אבער אינ'אמת'ן דארף מען נישט גיין אזוי ווייט, ווייל עס איז נישט נאר ביי 'יענעם' - עס איז אויך זייער שכיח אין 'אונזער' מחנה, אז היימישע אידן זאלן זיך אסאך מאל מורה

היתר זיין מיט פאלשע היתרים; ווי למשל, מען פרעגט איינעם: "פארוואס שטייסטו אויף שפעט - עס איז דאך נאך זמן קריאת שמע?!", ענטפערט יענער: "איך בין אן אונס! איך מוז שלאפן אסאך! טאמער איך שלאף נישט גענוג - בין איך נישט קיין מענטש בכלל!". אדער, מען פרעגט איינעם: "פארוואס עסטו דאס?!", עס האט דאך אן אומפארלעסליכן הכשר?!", ענטפערט ער: "איך האב אליינס געהערט פון איינעם אז מען קען זיך פארלאזן דערויף, און די הלכה איז דאך אז 'עד אחד נאמן באיסורין!'. אזוי קענען מענטשן פראדוצירן טויזנטע היתרים לרוב - וואס עס איז ממש א געלעכטער. און עס איז קיינמאל נישטא קיין מאנגל אין אזעלכע היתרים, ווייל מען קען אייביג אויסטראכטן פרישע היתרים.

דיין נשמה פאדערט אמת - פארשטאם נישט איר מויל מיט פאלשע היתרים

יעדער מענטש האט זיך זיינע דוגמאות - פון דער סארט נקיות - אין זיינע ד' אמות! אין זיין עבודת ה' צווישן אים מיטן רבונו של עולם - וואס קיינער פונדרויסן האלט אים נישט פאָר, קיינער דרוקט אים נישט צו דער וואנט - נאר ער אליינס האלט זיך פאָר: "פארוואס לערן איך נישט גענוג? פארוואס האב איך נישט אינזין פירוש המלות ביים דאווענען? פארוואס טוה איך דאס און יענץ?!", און באלד קומט אים ארויף תירוצים און היתרים אין קאמ. אבער כדי צו זיין אן

ערליכער איד - טאר מען זיך נישט נארן! מען מוז האבן די מינימום מדה פון 'נקיות', זיך דן צו זיין: "פארוואס האלט איך אזוי? האב איך טאקע אן עכטרן תירוץ און היתר? אדער איז דאס סתם אויסגעזויגן פון פינגער?".

דער מדת הנקיות פון מסילת ישרים איז מער פון דעם

ווען דער מסילת ישרים רעדט אין פרק י' איבער 'מדת הנקיות' - וועלכע קומט נאך 'מדת הזהירות' און 'מדת הזריזות' - רעדט ער נישט פון דעם סארט נקיות וואס מען האט יעצט אנגעריירט, ווייל אָן דעם נקיות קען מען בכלל נישט זיין קיין 'זהיר' און 'זריז' אויך נישט. נאר ער רעדט פון א מענטש וואס לאזט זיך נישט נארן מיט פאלשע היתרים, נאר א היתר מיינט ביי אים טאקע א ריכטיגער היתר פון ערליכע רבנים יראי ה' באמת וועלכע האבן דאס אויסגעבויעט על פי שולחן ערוך אָן קיין קונצן. נאר עס כל זה, וויבאלד דער מענטש איז אן עובד ה' וועלכער רייניגט זיך אויס פון זיינע תאוות און נגיעות, קוקט ער אייביג אביסל טיפער: "זוך איך טאקע בלויז רצון ה'! אדער זוך איך צו ממלא זיין מיינע אייגענע רצונות, און איך בין עס מלבש אין א הוראת היתר?". וואס אין אזא פאל לאזט ער זיך נישט פאלן פאר קיין שום הוראות היתר, און ער איז מחמיר דערויף, כדי צו טון רצון ה'. דאס איז א מדה וועלכע באלאנגט שוין צו עובדי ה'.

נקודות:
"נקיי הדעת שבירושלים", אין ירושלים האבן זיך ארומגעדרייט אידן וועלכע האבן געהאט די מדרגה פון 'נקיות'! ווייל דארט האט מען אריינגעברענגט א תביעה אינעם מענטש צו זיין ריין! זיך צו פארהערן אויף יעדע הוראת היתר, צי קומט עס טאקע פון א בירור של תורה, אדער עס האט אין זיך אריינגעמישט אביסל נגיעות

אז מען לערנט יעדן טאג בקביעות אפילו א קורצן סדר - אין די 'ספרי הקיצור'; ווי משנה ברורה, קיצור שולחן ערוך וכדומה - קומט מען אָן, מען ווייסט פשוט וואס מען האט צו טון להלכה למעשה. וואס דעמאלט קען מען האבן א מדה פון נקיות, אויסצושטעלן דאס גאנצע לעבן צוגעבינדן צו דער תורה

ג.

לא עם הארץ חסיד: לערנען הלכות איז די ערשטע תנאי אויף 'נקיות'

פאר א 'פושע' - נישט א 'שוגג'! אבער ווען מען רעדט פון 'נקיות' - איז דער מענטש וואס ווערט נכשל א 'שוגג'! ער האט געהאט אן אמת'ן הוראת היתר, און דאך דארף ער האבן א כפרה!

אין בית המקדש פארלאנגט מען צו זיין אן עובד ה' מיט מדת הנקיות

כאטש וואס מען האט געזאגט אז 'נקיות' איז נישט א זאך וואס פארלאנגט זיך מצד פשוט'ע אידישקייט, נאר מצד עבודת ה' - האט אבער די תורה יא געהאט א תביעה אויף א שוגג און אים געהייסן ברענגען א קרבן מכפר צו זיין אויף זיין חסרון אין נקיות. ווייל 'בזמן שבית המקדש היה קיים' האט דער רבונו של עולם פארלאנגט פון גאנץ כלל ישראל צו זיין נקיים! ווי חז"ל דרוקן זיך אויס (גיטין פו):

"נקיי הדעת שבירושלים" - אין ירושלים - וועלכער איז דער פלאץ פון 'הקרבת הקרבנות' - האבן זיך ארומגעדרייט אידן וועלכע האבן געהאט די מדרגה פון 'נקיות'! ווייל דארט האט מען מכפר געווען אויף די זאכן וואס ער האט זיך מורה היתר געווען - אין דער צייט וואס ער וואלט זיך נישט געדארפט מורה היתר זיין! דארט האט מען

עס צו דרש'ענען און פסק'ענען, נו, וואס האט ער דען געזינדיגט אז ער האט געהאלטן אז על פי הלכה מעג מען דאס טון? פארוואס דארף ער א כפרה? נאר פון דא זעט מען: די תורה פארלאנגט פון אים 'נקיות'! דו וואלסט זיך געדארפט בעסער בודק זיין און גריבלען צי דיין היתר קומט נישט פון נגיעות! און דעמאלט וואלסטו זיכער צוגעקומען צום אמת!

'אומר מותר' - מזיד הוא

וילאנג מען רעדט פון 'זהירות' און 'זריזות' - איז דער מענטש וואס ווערט נכשל א 'פושע' אדער א 'קרוב למזיד', ווייל ער האט זיך מורה היתר געווען מיט א היתר - וואס ער אליינס האט געוואוסט ביי זיך אז דער היתר האט נישט קיין הענט און קיין פוס! דאס ווערט גערעכנט

כמעט אלע קרבנות קומען אויף א שוגג

אויב מען וויל טרעפן א מקור אין דער תורה צום ענין פון נקיות, איז פארהאן א פרשה אין דער תורה וועלכע שרייט ארויס דעם ענין, דאס איז די פרשה פון קרבנות. מען זעט אז די תורה האט אוועקגעשטעלט, אז יעדעס מאל וואס א איד ווערט לא עלינו נכשל אין א חטא בשוגג - דארף ער האבן א כפרה, וואס דערפאר איז פארהאן קרבנות וועלכע זענען מכפר אויף שוגג; ווי חטאת און אשם. אויך זענען כמעט אלע קרבנות ציבור מכפר אויף עבירות בשוגג; ווי די צוויי תמידים יעדן טאג און די אלע מוספים וכדומה.

א הלכה דיגער היתר אויף חילול שבת - אבער ער דארף א כפרה פארן זיך נישט בודק זיין

לאמיר זאגן לדוגמא: אויב א איד האט ארויסגעריסן א האר פון זיין בארד שבת, ווייל ער האט געהאט געמאכט א בירור הלכה אז מען מעג עס טון שבת, און למעשה האט ער געהאט א טעות דערין - האט ער געדארפט ברענגען א קרבן חטאת! לכאורה איז דאך שווער: די תורה איז דאך איבערגעגעבן געווארן פאר אונז

פרק י'

וְהָיָה וְדָאִי כִּי מִלְאכָה רָבָה הָיָא לְאָדָם לְהַגִּיעַ אֶל שְׁלֵמוֹת הַמִּקְדָּה הַזֹּאת, כִּי הַעֲבֹרוֹת הַנִּקְרָוֹת וְיִדְעוֹת קְלוֹת הֵן לְהִשְׁמַר מִסָּחָם, כִּינּוּן שְׁרָעָתָם בְּלוּיָהּ, אִךְ הַדְּקִדּוּק הַזֶּה הַמְצֻטָּרֵף לְנִקְיֹת הוּא תְּקִישָׁה יוֹתֵר, כִּי הוֹרָאתַ תְּהִמָּר מְכַסֶּה עַל תְּהִמָּא, וְכִמּוֹ שְׂכַתְבָתִּי. וְהוּא כְּעִנְיָן מַה שְּׂאֵמְרוּ תְּכַמְּיִם זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (עבודה זרה יח), 'עֲבֹרוֹת שְׂאָדָם דִּשׁ בְּעִמְקֵי סוּכְבוֹת אוֹתוֹ בְּשִׁעַת הַדִּין', וְעַל דִּרְךָ זֶה אֵמְרוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (כבא בתרא קסח), 'רָבָם בְּגוּל, וּמְעוּמָם בְּעִרְיֹת, וְבָלָם בְּאֵבֶק לְשׁוֹן הָרֵעַ', כִּי מִפְּנֵי רַב דְּקוּתוֹ כֹּל בְּנֵי אָדָם נִכְשָׁלִים בּוֹ בְּמַה שְּׂאִין מְפִירִים אוֹתוֹ

אריינגעברענגט א תביעה אינעם מענטש צו זיין ריין! זיך צו פארהערן אויף יעדע הוראת היתר, צי קומט עס טאקע פון א בירור של תורה, אדער עס האט אין זיך אריינגעמישט אביסל נגיעות.

הקדים רפואה למכה - קרבנות אויף שוגג

וויבאלד די תורה האט געוואוסט, אז עס איז זייער שווער צו ערווארטן פון א מענטש זאל באלד אין אנהייב זיין אזוי ריין, אז ער זאל נישט אריינפאלן אין קיין שוגג, פארקערט, כמעט יעדער עובד ה' איז פון אנפאנג א שוגג, ווייל עס נעמט צייט ביז מען ווערט א 'נקי'. אבער די תורה וויל דאך אז אין בית המקדש - וועלכע איז דער פלאץ פון עובדי ה' - זאל מען זיין 'נקי', דעריבער האט די תורה אוועקגעשטעלט א גאנצן 'תורת כהנים' - הלכות פון די קרבנות וועלכע זאלן כסדר אפואשן אידישע קינדער פון די שוגגים, כדי אז זיי זאלן זיין ריין; ווי דוד המלך זאגט (תהלים כו, ו): "אֶרְחֹץ בְּנִקְיוֹן כִּפְי וְאֶסְבֶּכֶה אֶת מְזַבְחֶיךָ ה'" - איך דריי זיך נעבן דעם מזבח און איך באקום פון דעם 'נקיות' ווייל ווען איך זעה ווי דער מזבח איז א גאנצן צייט מכפר אויף א שוגג, שטופט עס מיר צו ארבעטן אויף 'נקיות' - אויסצורייניגן אלע נגיעות און זיין לויטער און ריין פארן אויבערשטן.

די ערשטע תנאי אויף נקיות - לערנען הלכה

כדי אז א מענטש זאל טאקע קענען דערגרייכן די מדה פון 'נקיות' - מוז ער די ערשטע זאך קענען הלכות, ער מוז וויסן וואס עס איז אן עבירה און וואס עס איז א שאלה וואס מען דארף פרעגן א רב. ווייל אז מען קען נישט קיין הלכה, איז זייער שווער נישט נכשל צו ווערן 'יעדן טאג מיט צענדליגע זאכן; ווי למשל, 'הלכות תפלה' - ווען מען מעג ענטפערן אמן און ווען נישט, 'הלכות ברכת הפירות' - וועלכע ברכה מען מאכט אויף יעדן מאכל, 'הלכות נטילת ידים' - וויאזוי מען וואשט זיך די הענט הלכה'דיג, ווער רעדט נאך פון 'הלכות שבת' - איז דאך פארהאן טויזנטע זאכן וואס ווילאנג מען לערנט נישט - ווייסט מען נישט. און דער 'המון העם' וואס לערנט נישט די אלע זאכן, ווערן טאקע נכשל בלא יודעים. דעריבער מוז מען לערנען הלכה.

א בחור אין ישיבה מוז האבן כאטש א קורצן שיעור אין קיצור הלכה למעשה

כאטש וואס רוב ישיבות האבן בעיקר אוועקגעשטעלט צו לערנען גמרא תוספות בעומק און מיט לומדות, און מען לערנט כמעט נישט קיין הלכה - דארף אבער א בחור האבן א זייטיגן שיעור פאר זיך, דורכצולערנען דעם חלק ההלכה וואס איז נוגע ממש פאר יעדן איינעם אויף למעשה, דאס איז בעיקר שולחן ערוך אורח חיים, און אויך עטליכע ענינים פון יורה דעה; ווי הלכות כיבוד אב ואם, מזוזה וכדומה. פארשטייט זיך, אז א בחור האט נישט קיין צייט צו לערנען שולחן ערוך מיט די פוסקים פון אינעווייניג - נאר ער זאל לערנען די 'ספרי הקיצור'; ווי משנה ברורה, קיצור שולחן ערוך וכדומה. און אז מען לערנט יעדן טאג און מען ווייסט פשוט וואס מען האט צו טון להלכה למעשה. וואס דעמאלט קען מען האבן א מדה פון נקיות, אויסצושטעלן דאס גאנצע לעבן צוגעבינדן צו דער תורה.

בונם, ואילו אל הרבי רבי בונם לא פנה ולא התייחס כלל. אחר שבת נפרדו הרבי רבי בונם ורעהו לשלום מן המגיד, וחלק להם המגיד כבוד רב וליוה אותם לדרכם.

ויהי אחר היפרד המגיד מהם, בהיותם אחר כברת ארץ מהעיר קאזניץ, פנה הרבי רבי בונם אל חברו ואמר לו: 'וועמען האט דער רבי געמיינט ביים באגלייטן?' (למי היתה כוונת הרבי בליווי זה?), ענה החבר: 'וואס הייסט? מ'האט דאך געזעהן א גאנצן שבת וועמען ער האט מכבד געווען!' (מה השאלה? הרי ראו במשך כל השבת את מי כיבד הרבי!), אמר לו הרבי רבי בונם: 'ניין! מיך האט דער רבי געמיינט!' (לא! כוונת הרבי היתה אלי). אבל אותו החבר התווכח עמו, וטען אליו כי לא יתכן הדבר, שהרי המגיד לא כיבד את הרבי רבי בונם במשך כל השבת, ולמה יכבדנו במוצ"ש כל כך. אכן הרבי רבי בונם לא זו מדבריו, ועמד על דעתו כי ברור לו שהרבי התכוין אליו. כך התווכחו הלוחך ושוב כמה פעמים, עד שאמר הרבי רבי בונם: 'מען מוז צוריק גיין צום רבי'ן פרעגן' (מוכרחים לחזור אל הרבי ולשאול אותו בעצמו). סירב חברו וטען כי הרי הם כבר באמצע הדרך, ומה להם לחזור על דבר כזה. אבל הרבי רבי בונם התעקש ואמר: 'ניין מען מוז צוריק גיין פרעגן' (לא, מוכרחים אנו לחזור ולשאול), בראות חברו כמה עז חפצו בדבר הסכים אליו, ואכן חזרו לקאזניץ אל המגיד.

ומיד עם בואם קידם המגיד את פניהם ובלי שום שאלה מקודם פנה להרבי רבי בונם ואמר לו: 'דיך בונם האב איך געמיינט!' (אליך - בונם היתה כוונתו!). יצא הרבי רבי בונם עם חברו מאת המגיד, והסביר לו מה פשר המעשה. וכך אמר לו, כי בתחלה לפני שבת רצה המגיד לנסותו ע"י קירוב, ולכן קירבו כל כך לראות אם זייק לו הקירוב, אבל: 'אז דאס הארץ איז גלייך שאדט נישט קיין קירבות' (אם הלב ישר, אין קירבות מויקה). אח"כ במשך השבת כולה רצה הרבי לנסותו ע"י ריחוק, אבל: 'אז דאס הארץ איז גלייך שאדט נישט קיין ריחוק' (אם הלב ישר, אין ריחוק מויק). וסיים את דבריו: 'אבער דיר האט דאך די קירבות יא געשאדט, האב איך נישט געוואלט אז ס'זאל ארויס קומען א תקלה פון דער קאזניצער מגיד, האב איך געהייסן צוריק גיין צו אים פרעגן' (אבל לך הרי הויקה הקירבות שקיבלת - שהרי חשבת שהרבי מכבד אותך מפני אשר לך נאווה תהלה - ולא רצייתי שתצא תקלה זאת מתחת ידיו של המגיד מקאזניץ, ולכן אמרתי לחזור ולשאול אותו).

פעם התבטא הרבי רבי בונם ואמר: 'ווען משיח וועט קומען, וועט מען זיך האלטן ביי די פויסטן פאר געלעכטער' (כאשר יבא משיח, יאחזו האנשים את עצמם בצדיהם מרוב שחוק). והסביר את דבריו בהיותו מונה והולך כמה דורות שהיו לפניו, אשר היו בהם צדיקים גדולים וטובים, והנה בזמנם לא בא משיח, ובהו סיים: 'און צו מיר - בונם, וועט ער קומען...' (ואילו אלי - בונם, יבא...).

• הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע היה תלמידו של הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, אכן בעוד שהרה"ק היהודי הקדוש היה עדיין תלמיד בלובלין כבר התקבצו סביביו חבורה של אברכים מחסידי הרבי מלובלין שרצו לקבל ממנו הדרכה והתעוררות, עד שהיו נחשבים יותר תלמידיו של היהודי הק' מאשר של הרבי מלובלין, ומזה נתגלגל אח"כ הדבר ונעשה קצת פירוד בין שני הצדיקים, ובפשטות נגרם זה מפני אותה חבורה שהנהיג היהודי הקדוש בצל רבו בלובלין.

פעם אחת, אחר שכבר התחילה המחלוקת עליו, נכנס היהודי הקדוש עם קוויטל לפני רבו הרה"ק הרבי מלובלין, וכתב בו שהוא מבקש לעורר רחמים על כך שרבו מרחק אותו, ענה לו הרבי מלובלין: 'מייך רבי האט מיר אויך מרחק געוועהן, ממילא בין איך אוועק געגאנגען' (הרבי שלי - הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע - גם היה מרחק אותי, ואשר על כן פניתי והלכתי ממנו). ענה היהודי הקדוש ואמר לו: 'דער רבי האט געקענט אוועק גיין פון דער רבי רבי אלימלך, ווייל דער רבי האט שוין פריער געהאט אנדערע רבי'ס. איך קען נישט אוועק גיין, איך האב נישט מייך ווי איין רבי' (הרבי היה יכול ללכת מלפני הר"א, כי הרבי כבר היו לו לפני כן רבי'ס אחרים - שהרי היה לפני כן תלמידו של הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, ועוד היה תלמידו אצל הרה"ק המגיד ממעזריש זי"ע - אני איני יכול ללכת מכאן, לי אין יותר מרבי אחד - הרבי מלובלין).

• הרה"ק היהודי הקדוש היה נוהג לומר 'אז ער דערהייבט זיין רבי'ן' (כי הוא מרומם את רבו) - הרה"ק הרבי מלובלין - בעולמות העליונים למדריות רמות ונעלות, יותר ממה שמגיע שם הרבי בעצמו, 'אבער וועלכע מדרגה מ'קומט נאר אן, איז 'ער' דער 'רבי' און 'איך' בין דער 'תלמיד' (אבל בכל מדרגה שרק מגיעים, הרי הוא הינו הרבי ואני התלמיד).

• בין תלמידיו הגדולים של היהודי הקדוש היה הרה"ק הרבי רבי בונם מפרשיסחא זי"ע. הוא היה בצעירותו 'אפטייקער' (רוקח) לצורך פרנסתו, ובכדי ללמוד היטב את רוי המקצוע נסע לדייטשלאנד (גרמניה). באותה תקופה היה זה דבר מצוי שאברכים נסעו לדייטשלאנד ללמוד מקצועות או לעסוק במסחר, אבל ההשכלה ופריקת העול שהתרבו שם באותם השנים, הביאו לכך שהרבה מאותם אברכים לא עמדו בנסינות שהיו מצויים בה והתקלקלו ר"ל. והרבי רבי בונם הגיע לשם וראה את מצב האברכים האלו כי ברע הוא, השתדל הרבה לעמוד לימינם ולסייע להם, ועי"ז היה מעוררם לתשובה ויראת שמים, וכך הציל נפשות רבות מדרת שחת.

• שמעתי מכ"ק אדמו"ר מאמשינאו זי"ע, פעם אחת בהיות הרבי רבי בונם בצעירותו, נסע יחד עם אחד מחבריו לשהות בצל הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע על שבת קודש. כאשר הגיעו לקאזניץ קידם המגיד את הרבי רבי בונם בכבוד רב, וקיבלו בכרכת 'שלום עליכם' וקירב אותו מאד, ואילו את חברו לא קירב כלל. אכן אח"כ במשך כל השבת קירב המגיד רק את חברו של הרבי רבי